

หลักสากล : มิติทางกฎหมาย ภายใต้โลกาภิวัตน์ (Universal Principles : Legal Aspect and Globalization) ตอนที่ ๓

นายปณิธีร์ ปทุมวัฒน์
นิติกรชำนาญการ สำนักกฎหมาย

(ต่อจากตอนที่แล้ว)

นอกจากทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติทั้ง ๑๕ องค์กรแล้ว ในกรอบความร่วมมือของสหประชาชาติยังมีองค์กรที่สามารถสร้างหลักการและกฎเกณฑ์อันถือเป็นหลักสากลเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กรได้อีกมากมาย เช่น UNDP UNEP UNICEF UNCTAD UNHCR IAEA และ WTO จึงกล่าวได้ว่าพัฒนาการของหลักความเป็นสากลในทางกฎหมายระหว่างประเทศได้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมนับแต่การก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ และพัฒนาอย่างก้าวกระโดดภายหลังการสิ้นสุดสงครามเย็น ในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ มาจนถึงปัจจุบัน สังคมระหว่างประเทศทั้งในระดับนานาชาติและระดับภูมิภาคก็ได้ร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ที่ยอมรับนับถือร่วมกันในฐานะหลักสากลขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้การขับเคลื่อนของกระแสโลกาภิวัตน์

ดังนั้น หลักการหรือแนวทางที่พึงยอมรับว่าเป็นหลักสากลจึงมีขอบเขตมากกว่ากฎหมายระหว่างประเทศตามที่ปรากฏในมาตรา ๓๘ ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพราะต้องยอมรับข้อเท็จจริงว่า หลักการที่รัฐทั่วโลกยอมรับว่าต้องปฏิบัติในฐานะเป็นหลักสากลมิได้มีแต่เพียงสิ่งที่กำหนดไว้ในข้อบทของสนธิสัญญาโดยชัดแจ้งเท่านั้น ยังรวมถึงหลักการที่เรียกว่าเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศ หรือหลักกฎหมายระหว่างประเทศอื่นที่เป็นผลจากพัฒนาการของพลวัตโลกและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่องค์การระหว่างประเทศ กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนที่ประชุมระหว่างประเทศ ได้ร่วมสร้างกฎเกณฑ์และพันธกรณีขึ้นร่วมกัน

เนื้อหาในส่วนต่อไป จึงขออธิบายถึงกฎเกณฑ์อันพึงพิจารณาว่าเป็น “หลักสากล” สำหรับรัฐภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์โดยลำดับ ได้แก่สนธิสัญญาระหว่างประเทศ จารีตประเพณีระหว่างประเทศ หลักกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนหลักสากลอื่นซึ่งเกิดจากข้อมติกฎเกณฑ์ หรือแนวปฏิบัติเฉพาะด้านขององค์การระหว่างประเทศ

หลักสูตรจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาแนวความคิดว่าด้วยบ่อเกิดหรือที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ (Sources of International Law) นั้น สนธิสัญญาระหว่างประเทศย่อมถือเป็นหลักสูตรได้อย่างปราศจากข้อโต้แย้ง เพราะมีสถานะเป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมายระหว่างประเทศประการแรก อันทำขึ้นในรูปแบบความตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษรผ่านกระบวนการให้ความยินยอมเข้าผูกพันของภาคีแห่งสนธิสัญญา อันผูกพันเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐหรือองค์การระหว่างประเทศตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (Pacta Sunt Servanda) ที่ได้รับการยอมรับในสังคมนานาชาติว่าเป็นรากฐานของกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสนธิสัญญา^๑ ดังที่ปรากฏในอารัมภบท^๒ นอกจากนี้ มาตรา ๒๖^๓ ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ ยังกำหนดให้ ภาคีแห่งสนธิสัญญาย่อมผูกพันภายใต้พันธกรณีแห่งสนธิสัญญาและต้องปฏิบัติตามโดยสุจริต (in good faith)

สำหรับการตีความสนธิสัญญานั้นเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญา ได้แก่ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ (Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969) ที่ใช้บังคับแก่สนธิสัญญาที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างรัฐกับรัฐ^๔ และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศหรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน ค.ศ. ๑๙๘๖ (Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations or between International Organizations, 1986) สำหรับกรณีเป็นสนธิสัญญาที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน ทั้งนี้ อนุสัญญาทั้ง ๒ ฉบับ มีสาระสำคัญไม่แตกต่างกันมากนัก โดยได้มีการกำหนดหลักเกี่ยวกับการตีความสนธิสัญญาโดยใช้หลักการเช่นเดียวกัน

โดยผลของหลัก “การไม่มีผลบังคับย้อนหลัง” (Non-retroactivity) ส่งผลให้อนุสัญญามีผลใช้บังคับแก่สนธิสัญญาซึ่งได้จัดทำขึ้นภายหลังจากที่อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับแล้ว^๕ หรือนับแต่

^๑Sotirios Le kkas and Antonios Tzanakopoulos, “Pacta Sunt Servanda versus Flexibility in the Suspension and Termination of Treaties,” in RESEARCH HANDBOOK ON THE LAW OF TREATIES, eds, Christian J Tams, Antonios Tzanakopoulos, Andreas Zimmerman and Edward Elgar (UK: Edward Elgar, 2014), p.316.

^๒Vienna Convention on the Law of Treaties 1969: Preamble;

... “NOTING that the principles of free consent and of good faith and the pacta sunt servanda rule are universally recognized,”

^๓Vienna Convention on the Law of Treaties 1969: Part III Observance, Application and Interpretation of Treaties: Section 1: Observance of treaties Article 26 [Pacta sunt servanda];

“Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith.”.

^๔Vienna Convention on the Law of Treaties 1969: Article 1 Scope of the present Convention;

“The present Convention applies to treaties between States.”

^๕Vienna Convention on the Law of Treaties 1969: Article 4 Non-retroactivity of the present Convention;

“Without prejudice to the application of any rules set forth in the present Convention to which treaties would be subject under international law independently of the Convention, the Convention applies only to treaties which are concluded by States after the entry into force of the present Convention with regard to such States.”.

วันที่ ๒๗ มกราคม ค.ศ. ๑๙๘๐ (พ.ศ. ๒๕๒๓) เท่านั้น อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาใดแม้จะได้นำขึ้นก่อนที่อนุสัญญาฯ มีผลใช้บังคับ สนธิสัญญานั้นก็ยังพิจารณาได้ว่าอยู่ภายใต้พันธกรณีแห่ง “กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ” หรือ “หลักกฎหมายทั่วไป” ว่าด้วยหลักสนธิสัญญาตามธรรมเนียมประเพณีระหว่างประเทศ มาตรา ๓๘ ด้วยเช่นกัน ดังรายละเอียดที่ปรากฏในส่วนอารัมภบทของอนุสัญญาฯ ว่า

“The States Parties to the present Convention, Considering the fundamental role of treaties in the history of international relations, ... Affirming that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of the present Convention,” ...

อันหมายความว่า แม้รัฐใดจะมีได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ ด้วยการลงนามหรือให้สัตยาบันสาร หรือภาคยานุวัติก็ตาม ย่อมตกอยู่ภายใต้ขอบเขตการใช้บังคับแห่งอนุสัญญาฯ ด้วยเช่นกัน ในฐานะที่อนุสัญญานี้มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ดังกรณีตัวอย่างของประเทศไทยซึ่งแม้มิได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ แต่ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้เคยวินิจฉัยในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖-๗/๒๕๕๑ ซึ่งได้ยอมรับเอาหลักกฎหมายสนธิสัญญาเกี่ยวกับการกำหนดบทนิยามของคำว่า “สนธิสัญญา” ไว้ในข้อ ๒: ๑(เอ) แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ มาปรับใช้แก่คดีนี้ด้วย^๖ ในฐานะกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ มีข้อพิจารณาว่า สนธิสัญญาหรือความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรที่จัดทำขึ้นระหว่างรัฐหรือรัฐกับองค์การระหว่างประเทศที่ได้จัดทำขึ้นตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรย่อมถือเป็นหลักสากล

สำหรับกรณีของการที่รัฐเข้าเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศใด ๆ ก็ย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีหรือหน้าที่ในการให้ความร่วมมือตามธรรมนูญก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศที่เป็นความตกลงระหว่างรัฐที่ร่วมก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ ด้วย โดยผลดังกล่าวนี้ หากที่ประชุมระหว่างประเทศที่จัดให้มีขึ้นตามภารกิจขององค์การนั้น ๆ ได้จัดให้มีข้อมติหรือตราสารขึ้นเป็นประการใด รัฐสมาชิกก็จำเป็นต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตาม ดังที่ กฎบัตรสหประชาชาติ (The Charter of the United Nations) ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐสมาชิกไว้ประการหนึ่งว่า รัฐสมาชิกจำเป็นต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของกฎบัตรนี้เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของสหประชาชาติ^๗ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้พันธกรณีของกฎบัตรมีผลบังคับสูงกว่า ในกรณีที่มีการขัดกันแห่งพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติกับความตกลงระหว่างประเทศอื่น^๘

^๖ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖-๗/๒๕๕๑ เรื่อง ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย – กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ หรือไม่, หน้า ๒๑.

^๗ The Charter of the United Nations, CHAPTER I: PURPOSES AND PRINCIPLES: Article 2 :2. ;

^๘ “All Members, in order to ensure to all of them the rights and benefits resulting from membership, shall fulfill in good faith the obligations assumed by them in accordance with the present Charter.”.

^๙ The Charter of the United Nations: Article 103;

^{๑๐} “In the event of a conflict between the obligations of the Members of the United Nations under the present Charter and their obligations under any other international agreement, their obligations under the present Charter shall prevail.”.

โดยข้อมูลล่าสุดของสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันมีสนธิสัญญาและตราสารพหุภาคีอื่นที่ก่อให้เกิดหลักสากลในกรอบของสหประชาชาติมีจำนวนกว่า ๕๖๐ ฉบับ^๙

ในกรณีของรัฐธรรมนูญประชาคมอาเซียนย่อมมีพันธกรณีในเรื่องดังกล่าวนี้ใน ข้อ ๒ (๑) และข้อ ๕ ของกฎบัตรอาเซียน กล่าวคือ รัฐสมาชิกประชาคมอาเซียนทุกประเทศจะต้องยึดมั่นในหลักการพื้นฐานที่ปรากฏในปฏิญญา ความตกลง อนุสัญญา ข้อตกลง สนธิสัญญา และตราสารอื่น ๆ ของอาเซียน ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอาเซียน (ASEAN)^{๑๐} และรัฐสมาชิกอาเซียนต้องจัดให้มีมาตรการที่จำเป็นทุกประการ อันรวมถึงการตรากฎหมายภายในที่เหมาะสม เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีที่เพิ่มขึ้นโดยผลของสมาชิกภาพ^{๑๑} ซึ่งในปัจจุบันความตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ของอาเซียนมีจำนวนทั้งสิ้น ๘๒ ฉบับ^{๑๒}

ดังนั้น สนธิสัญญาระหว่างประเทศไม่ว่าจะมีชื่อเรียกอย่างไร ๆ ที่ก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างประเทศ (International Obligations) ย่อมถือเป็นหนึ่งหลักสากลที่รัฐจำเป็นต้องปฏิบัติตามทั้งในฐานะภาคีแห่งสนธิสัญญานั้น หรือในฐานะที่หลักการนั้นเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Laws) ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

(โปรดติดตามตอนต่อไป)

^๙United Nations, “Titles of Multilateral Treaties in the Six Official Languages of the United Nations,” https://treaties.un.org/Pages/Content.aspx?path=DB/titles/page1_en.xml (accessed December 19, 2018).

^{๑๐}Charter of the Association of Southeast Asian Nations: ARTICLE 2 PRINCIPLES;

“1. In pursuit of the Purposes stated in Article 1, ASEAN and its Member States reaffirm and adhere to the fundamental principles contained in the declarations, agreements, conventions, concords, treaties and other instruments of ASEAN” .

^{๑๑}Charter of the Association of Southeast Asian Nations: ARTICLE 5 RIGHTS AND OBLIGATIONS, 2. ;

“2. Member States shall take all necessary measures, including the enactment of appropriate domestic legislation, to effectively implement the provisions of this Charter and to comply with all obligations of membership”.

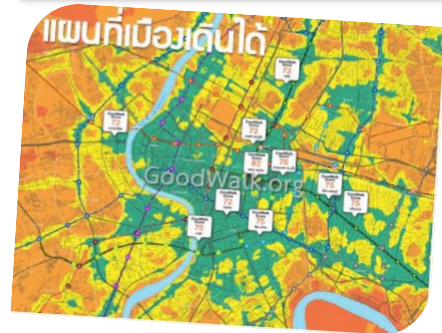
^{๑๒}The ASEAN Secretariat, “ASEAN Legal Instruments,” <http://agreement.asean.org/> (accessed December 19, 2018).

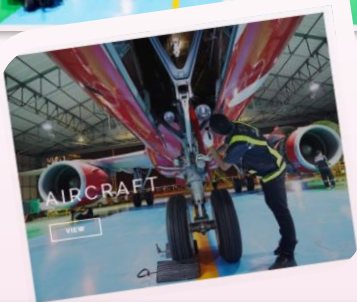
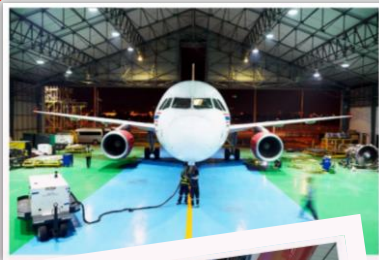
<http://www.uddc.net>

จตุรรัตน์ วงษ์น้อย
เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลอาวุโส

ศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง จัดตั้งขึ้นในปี ๒๕๕๕ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีเป้าหมายเป็น “แกนกลาง” (Platform) เชื่อมต่อและบูรณาการความรู้แขนงต่าง ๆ ผ่านการมองแบบองค์รวม และประสานงานระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง เพื่อผลักดันให้เกิดโครงการฟื้นฟูเมืองอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถเป็นพื้นที่นำร่องต้นแบบการฟื้นฟูเมืองประเภทต่าง ๆ (Urban Renewal Prototype) สำหรับการพัฒนาพื้นที่สำคัญอื่น ๆ ต่อไปได้อีกทั้งยังเป็นคลังสมองที่รวบรวมความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการดำเนินการโครงการฟื้นฟูเมือง เพื่อการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเมืองของประเทศไทย และร่วมผลิตบุคลากรเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการออกแบบและพัฒนาเมืองในอนาคตต่อไป

www.taithailand.com

บริษัท อุตสาหกรรมการบิน จำกัด หรือ TAI Thailand จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการซ่อมบำรุงอากาศยานให้แก่ส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ โดยเป็นศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานมาตรฐานสากล

ปัจจุบันการให้บริการของศูนย์ซ่อมเครื่องบินของ TAI Thailand มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า อาทิ การให้บริการส่งกำลังและซ่อมบำรุงอากาศยานแบบครบวงจร รวมทั้งการสนับสนุนพัสดุดะไหล่ ปรับปรุงโครงสร้าง และการปรับปรุงขีดความสามารถให้แก่เครื่องบินประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องบินฝึก เครื่องบินลำเลียง เครื่องบินโจมตี เครื่องบินขับไล่ และเฮลิคอปเตอร์

ในส่วนของภาคเอกชนนั้น เนื่องจากการขยายตัวของสายการบินทำให้จำนวนเครื่องบินเพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งที่ผ่านมาบริษัทฯ ได้รับความไว้วางใจให้ดูแลการซ่อมบำรุงเครื่องบินจาก บริษัท ไทยแอร์เอเชีย, R Airlines ฯลฯ นอกจากนี้ยังเตรียมพร้อมในการรับงานซ่อมเครื่องบินจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)